

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัวคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

Development of Learning Sources in Educational Institutions for Learner-centered Learning at Ban Nongbuakhoo School, Nadoon District, Maha Sarakham Educational Service Area Office 2

พรณี เลียงบุญ¹ธีระวัฒน์ เยี่ยมแสง² และศักดิ์พงศ์ หอมหวล³

Pannee Siangboon,¹ Theerawat Yiamsaeng² and Sakpong Homhuan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ **ประการแรก** เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 2 ด้านได้แก่ ด้านวิชาการ คือ ห้องสมุด และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ด้านส่งเสริมสนับสนุนวิชาการ คือ สวนป่านานาพันธุ์ สวนเกษตรพอเพียง และ **ประการที่สอง** เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประชากรและตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 50 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง กระบวนการขั้นตอนการดำเนินการวิจัยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart การดำเนินการประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ การสะท้อนผล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสังเกต แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์โดยแยกวิเคราะห์ คือ วิเคราะห์การดำเนินการพัฒนาด้านคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ตามกลยุทธ์และกิจกรรม ของกลยุทธ์ว่าได้ดำเนินการได้ตามเป้าหมายหรือไม่โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ แบบพรรณนาวิเคราะห์ การวิเคราะห์การดำเนินการ พัฒนาด้านปริมาณ เป็นการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการพัฒนา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียน บ้านหนองบัวคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความสามารถดำเนินการตามแผนดำเนินการพัฒนา เกิดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 4 ฐาน คือ ฐานห้องสมุด ฐานห้องปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์ ฐานสวนป่านานาพันธุ์ และฐานสวนเกษตรพอเพียง และมีบรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้นเป็นที่ชื่นชมของผู้มาเยี่ยมชม ครู นักเรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่า รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ จากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อสภาพและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

¹ นักปริญญโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² กศ.ด. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ปร.ด. (การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 10 มิถุนายน 2553 รับลงพิมพ์ 6 กรกฎาคม 2553

ในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 ระดับความพึงพอใจต่อการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ABSTRACT

This research aimed at studying twofold: 1) to develop learning sources in the educational institution in two aspects: the academic aspect comprising the library and the computer laboratory; and the academic support aspect comprising the forest garden, the sufficiency agriculture garden; and 2) to study recommendations on learning sources which help instruction in schools or organisations that require learner-centered learning sources development. The population consisted of 15 co-researchers. The samples were 50 key informants selected by the purposive sampling technique. The research procedures were on the basis of action research principles designed by Kemmis and McTaggart. The four steps for conducting research were planning, operation, observation, and reflection. The instruments used for data collection were an observation form, a record of data, an interview form, and a questionnaire. The data were separately analysed. Firstly, the qualitative development performance was analysed to check whether or not the strategies and activities of the strategies served the purposes of development, and descriptive analysis was employed for qualitative data interpretation. Secondly, the quantitative development performance was analysed for the purposes of development. Percentage, mean, and standard deviation were employed for quantitative data interpretation.

The results of the research revealed as follows:

The researcher and the co-researchers gained knowledge and ability to perform learning sources development as planned in educational institutions for learner-centered learning at Ban Nongbuakhoo School, Nadoon District, under Maha Sarakham Educational Service Area Office 2. Four learning sources were found to promote learning: the library, the computer laboratory, the forest garden, and the sufficiency agriculture garden. Learning atmosphere became better and was appreciated by visitors. Teachers and students made use of these learning sources worthily. They learned how to gain knowledge by themselves from the developed learning sources in educational institutions so as to serve their particular interest. The sample's opinion on learning sources development in educational institutions for learner-centered learning, as a whole, was at a high level. Grades 1-6 students' satisfaction towards the development and the use of learning sources, as a whole, was at the highest level.

Keywords : Development of Learning Sources, Educational Institution for Learner-centered Learning

บทนำ

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสมโดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างในระบบต่างๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพแข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์สร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทันยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจ ควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนาากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความรู้เข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ ในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชน และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวนอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวมทั้งการสร้างกลไกในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10, 2548 : 12-14)

ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและตามศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548 : 13-17)

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนองตอบเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ต้องการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษามากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยให้สถานศึกษา

ทุกแห่ง ที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ต้องจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) กำกับ 2) ส่งเสริม สนับสนุน และ 3) มีอำนาจอื่นตามที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 14) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และมาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 10-12)

สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กำหนดมาตรฐานผู้เรียน มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดการกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549 : 6-8)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 5-6)

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านหนองบัวคุ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีเขตบริการเพียงหมู่บ้านเดียวมีประชากรในหมู่บ้าน 580 คน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา รับจ้าง มีฐานะยากจน ประชากรวัยเรียนช่วงอายุ 3-12 ปี เข้าเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองบัวคุ มีนักเรียนจำนวน 70 คน จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาล - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในบริเวณเนื้อที่ 20 ไร่ เนื้อที่บางส่วนเป็นป่าไม้ธรรมชาติ และมีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่ 2 แห่ง แหล่งเรียนรู้ยังไม่สวยงามไม่เป็นสัดส่วน เป็นป่าหนามกรู้งด้วยเศษไม้แห้ง หญ้า และขยะมูลฝอย ขาดความเป็นระเบียบ ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญอีกแห่งหนึ่งและควรพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรพอเพียง คือ บริเวณด้านหลังอาคารและบริเวณรอบสระน้ำเพราะมีพื้นที่ว่างเปล่า มีสระน้ำขนาดใหญ่ มีสวนป่าธรรมชาติเหมาะที่จะพัฒนาเป็นสวนป่านานาพันธุ์ เนื่องจากเป็นไม้ยืนต้นและมีพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด นอกจากแหล่งเรียนรู้ด้านธรรมชาติและเกษตรแล้วยังมีแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการที่ขาดแคลน คือ ห้องสมุด และสื่อเทคโนโลยี ระหว่างวันที่ 3-5 มกราคม 2550 โรงเรียนบ้านหนองบัวคุได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสอง ได้สรุปผลการประเมินคือ โรงเรียนไม่ผ่านการประเมิน เนื่องจากมีสาเหตุมาจากปัญหาดังนี้

1. ผู้เรียนขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร กิจกรรมรักการอ่าน และมีผลการเรียนต่ำในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ รวมทั้งกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ

2. ครูผู้สอนยังไม่ได้จัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ และการใช้สื่อการสอนค่อนข้างน้อย กิจกรรมโครงงานยังไม่ได้ดำเนินการสอนและขาดแคลนอยู่เป็นจำนวนมาก เน้นเนื้อหามากกว่าวิธีการ

3. ผู้บริหารจัดการกิจกรรมการบริหารและกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีผลการเรียนต่ำ ควรปรับปรุงและแก้ไขให้ครูได้รับการอบรมในกลุ่มสาระนั้นๆ

4. ขาดแหล่งเรียนรู้จำนวนมาก ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นควรปรับปรุงเป็นการด่วน

จากสภาพและปัญหาที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนได้ประชุมปรึกษาหารือและสรุปว่า สิ่งที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่สุดและควรพัฒนาเป็นอันดับแรกคือ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยการขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยในฐานะครูรับผิดชอบงานส่งเสริมการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมีความเห็นว่า เป็นโอกาสดีที่จะนำปัญหานี้มาเป็นงานวิจัยเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแรงกระตุ้นในการเสริมสร้างงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สำเร็จตามเป้าหมายผ่านการประเมินภายนอกและได้รับการรับรองมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 2 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ คือ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ด้านส่งเสริมสนับสนุนวิชาการ คือ สวนป่านานาพันธุ์ สวนเกษตรพอเพียง

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. กรอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านวิชาการหรือแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีเน้น การจัดหาและจัดสภาพห้องสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

1.1.1 ห้องสมุด

1.1.2 ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

1.2 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการหรือแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ

1.2.1 สวนป่านานาพันธุ์

1.2.2 สวนเกษตรพอเพียง

2. กรอบกลยุทธ์ในการพัฒนา ดังนี้

2.1 ประชุมปฏิบัติการ

2.2 การศึกษาดูงาน

2.3 การแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งทุนภายนอก

2.4 การสร้างทีมงาน

2.5 มอบหมายงาน การนิเทศติดตาม

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน

1.2 ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 14 คน ได้แก่

1.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน

1.2.2 ครู จำนวน 3 คน

1.2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จำนวน 6 คน

1.2.4 ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

1.3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

จำนวน 20 คน

1.3.2 กรรมการพัฒนาโรงเรียน จำนวน 15

คน

1.3.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 15 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน

1.1.2 ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 14 คน ได้แก่

1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน

2) ครู จำนวน 3 คน

3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน จำนวน 6 คน

4) ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

1.2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

จำนวน 20 คน

1.2.2 กรรมการพัฒนาโรงเรียน จำนวน

15 คน

1.2.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 15 คน

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (PAOR) ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Planning)

ผู้วิจัยได้เสนอผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน ก่อให้เกิดความยากลำบากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเห็นได้จากการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การเอกชน) รอบสอง ได้เสนอแนะแก้ไขเร่งด่วนในเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน คณะครูเห็นชอบร่วมกันและนำเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน กรรมการพัฒนาโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนเพื่อปรึกษาหารือร่วมกัน หลังจากนั้นจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการซึ่งมีผู้สมัครใจเป็นผู้ร่วมวิจัยในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา จำนวน 15 คน

2. ขั้นการปฏิบัติการ (Action)

2.1 การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 เขียนโครงการประชุมปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เสนอผู้บริหารเพื่อขออนุมัติโครงการ

2.1.2 ประสานงานกับผู้ร่วมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการทุกคนเพื่อให้เข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน

2.1.3 จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ

ที่จำเป็นต้องใช้ในการประชุมปฏิบัติการให้เพียงพอและพร้อมใช้งาน

2.1.4 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2.1.5 สรุปและประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การศึกษาดูงาน

2.2.1 ปรึกษาหารือประชุมเลือกวัน เวลา

สถานที่ที่จะไปศึกษาดูงานวางแผนและเส้นทางการดูงาน

2.2.2 นัดหมาย บุคลากรเดินทางไปศึกษา

ดูงานที่ศูนย์ถ่ายทอดเศรษฐกิจพอเพียง (พอล้วน) อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นเวลา 1 วัน และโรงเรียนต้นแบบนาร่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน คือโรงเรียนบ้านมะปราง อำเภอยางชุมน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นเวลา 1 วัน รวมศึกษาดูงานทั้งหมด 2 วัน

2.2.3 หลังจากศึกษาดูงาน ประชุมกลุ่ม

ผู้ร่วมวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.3 การแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งเงินทุน

ภายนอก

2.3.1 ประชุมวางแผนร่วมกัน หลังจากการ

ศึกษาดูงานเพื่อหาแหล่งข้อมูลที่จะประสานขอการสนับสนุน

2.3.2 แยกกลุ่มย่อย เขียนโครงการเสนอขอ

อนุมัติและอภิปรายแก้ไขนำโครงการประสานไปยังแหล่งเงินทุน เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรและความร่วมมือสนับสนุนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.4 การสร้างทีมงาน

2.4.1 การประชุมให้ความรู้ และกระตุ้นการ

ทำงานเป็นทีมเพื่อให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินกิจกรรมได้

2.4.2 มอบหมายงานเพื่อให้มีผู้รับผิดชอบ

งานที่ชัดเจนและร่วมกันดำเนินงานเป็นทีมให้ได้แหล่งเรียนรู้ตามที่แต่ละทีมงานรับผิดชอบ

2.4.3 นิเทศติดตาม ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้วิจัยได้นิเทศติดตาม ให้คำปรึกษาชี้แนะการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมาย ให้คำชมเชย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ งานมีประสิทธิภาพในระหว่างดำเนินการตามแผน ขณะเดียวกันก็สร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่กระตุ้นติดตาม เพื่อให้การดำเนินการบรรลุตามแผนที่กำหนดไว้เป็นระยะๆ

3. ขั้นสังเกต (Observation)

3.1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวม ข้อมูลจากการปฏิบัติกิจกรรมในข้อ 2 อย่างละเอียดโดยวิธี การและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ร่วมกันสร้างขึ้น

3.2 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล เป็น 2 ระยะ คือ การเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติและหลังการ ปฏิบัติโดยใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.2.1 แบบสังเกต

3.2.2 แบบบันทึกข้อมูล

3.2.3 แบบสัมภาษณ์

3.2.4 แบบสอบถาม

4. ขั้นการสะท้อนผล (Reflection)

ในระหว่างดำเนินการตามแผน ขณะเดียวกันก็สร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่กระตุ้นติดตาม เพื่อให้การ ดำเนินการบรรลุตามแผนที่กำหนดไว้เป็นระยะๆ

4.1 ร่วมกันตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนการ ดำเนินงานโดยการสะท้อนข้อมูลที่เป็นผลจากการปฏิบัติ กิจกรรม ทั้งจากผู้วิจัย ผู้เข้าร่วมวิจัย และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการสังเกตไปเป็นแนวทางในการ แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

4.2 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันหาวิธีดำเนินการ ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในส่วนที่บกพร่องจากการ ดำเนินงานใหม่ (Re-planning) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในวง รอบต่อไป จนกว่าจะปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจและเป็นที่ยอมรับ

4.3 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้กำหนดเกณฑ์การ ประเมินผลการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และความ พึงพอใจในการใช้แหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 100) ถือว่า

เป็นผลที่น่าพอใจและเป็นที่ยอมรับ ไม่ต้องดำเนินการในวง รอบต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ประเภทเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

มี 4 ประเภท คือ

1.1 แบบสังเกต มี 2 ฉบับ

1.1.1 แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมวิจัยใน การศึกษาดูงาน

1.1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมวิจัยใน การดำเนินกิจกรรมและนิเทศติดตาม

1.2 แบบสัมภาษณ์ 2 ฉบับ คือ สัมภาษณ์ผู้ร่วม วิจัยและผู้ให้ข้อมูล

1.3 แบบสอบถาม มี 2 ฉบับ

1.3.1 แบบสอบถามผู้ร่วมวิจัย ผู้ให้ข้อมูล

1.3.2 แบบสอบถามผู้ให้ข้อมูล (นักเรียน)

1.4 แบบบันทึกข้อมูล

1.4.1 แบบบันทึกการศึกษาดูงาน

1.4.2 แบบบันทึกข้อมูลการได้รับความ ร่วมมือ

2. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลแต่ละประเภท มีดังนี้

2.1 แบบสังเกต

2.1.1 แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมวิจัยใน การศึกษาดูงาน เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจด บันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมศึกษาในการแปล ความหมายและการสะท้อนความรู้สึกเพื่อใช้เป็นข้อมูลแสดง ความสนใจที่จะนำมาพัฒนาการดำเนินงาน เป็นแบบบันทึก แบบมีส่วนร่วม

2.1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย ในการประชุมหรือนิเทศ เป็นเครื่องมือของผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูล จากการสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมวิจัยเป็นการสังเกตแบบมี โครงสร้าง

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย เป็นเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัย โดยเฉพาะหัวหน้าทีมงาน เพื่อทราบข้อมูลการดำเนินงาน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ฟุ้งพ้อใจจากผู้ให้ข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลแสดงผลสำเร็จของการดำเนินงาน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.3 แบบสอบถาม 2 ชุด

ชุดที่ 1 สอบถามผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล (กรรมการพัฒนา ผู้ปกครองนักเรียน)

ชุดที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

1) แบบบันทึกการศึกษาดูงาน เป็นแบบบันทึกโดยผู้ร่วมวิจัยจดบันทึกในแบบบันทึกการศึกษาดูงาน เป็นการให้ทราบแนวคิดจากการดูงานว่าจะนำมาใช้ในการพัฒนางานที่โรงเรียน แสดงว่าเกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนา

2) แบบบันทึกการได้รับความร่วมมือเป็นเครื่องมือเก็บสถิติการให้ความร่วมมือของแหล่งภายนอกและภายในเป็นการให้ทราบถึงผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 2 คือการแสวงหาความร่วมมือจากภายนอก

3. วิธีสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างแบบสังเกต

3.1.1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการปฏิบัติงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3.1.2 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2543 : 63-78)

3.1.3 สร้างเครื่องมือแล้วนำเครื่องมือที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเบื้องต้น

3.1.4 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบ แนะนำ แก้ไข

3.1.5 นำไปปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำไปจัดพิมพ์

3.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2.1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการปฏิบัติงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และเอกสารการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3.2.2 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2543 : 63-78)

3.2.3 สร้างเครื่องมือตามกรอบเนื้อหาให้ครอบคลุมนิยามของด้านนั้นๆ แล้วนำเครื่องมือที่ได้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเป็นเบื้องต้น

3.2.4 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบ แนะนำ แก้ไข

3.2.5 ร่วมกับผู้ร่วมวิจัย นำเครื่องมือที่ได้รับคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.2.6 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

3.2.7 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.3 การสร้างแบบสอบถาม

3.3.1 วิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ

3.3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามและกำหนดรูปแบบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.3.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

3.3.4 นำแบบสอบถามหรือเครื่องมือสร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

3.3.5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.6 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

3.3.7 ปรับปรุงแก้ไข เสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.8 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การสร้างแบบบันทึกข้อมูล เป็นแบบบันทึกแบบมีโครงสร้าง

3.4.1 ร่วมกันวางรูปแบบและวิเคราะห์
ลักษณะของข้อมูลที่จะเก็บ

3.4.2 สร้างเครื่องมือฉบับร่าง

3.4.3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ
ความถูกต้อง

3.4.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของ
อาจารย์ที่ปรึกษา

3.4.5 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลตาม
แผนการดำเนินงาน ดังนี้

1. **ประชุมปฏิบัติการ (Workshop)** แจงที่ประชุมและ
สร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน
ระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย

2. **ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยนำเครื่องมือที่สร้างไปเก็บ
รวบรวมข้อมูล**

2.1 การศึกษาดูงานที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง
อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาจำนวน
15 คน ได้ร่วมกันบันทึกการศึกษาดูงานตามที่ตนเองเห็นและ
สนใจ ประทับใจ เพื่อเป็นแนวทางนำมาปรับใช้ตามที่ได้ศึกษา
จากสภาพจริง บันทึกสังเกตพฤติกรรมเพื่อนร่วมวิจัย และ
บันทึกการแลกเปลี่ยนแนวคิดหลังจากการศึกษาดูงาน

2.2 การแสวงหาความร่วมมือจากภายนอก ผู้ร่วม
วิจัยบันทึกการให้ความร่วมมือจากกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับ
ความช่วยเหลือสนับสนุน

2.3 การสร้างทีมงาน

2.3.1 การประชุมให้ความรู้ ผู้วิจัยบันทึก
จากการสังเกตผู้เข้าร่วมประชุม

2.3.2 การมอบหมายงาน ผู้วิจัยใช้แบบ
สังเกตสังเกตการดำเนินงานใช้แบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ร่วมวิจัยได้
แสดงความคิดเห็น ความเข้าใจ ความต้องการ ผลการดำเนินงาน

2.3.3 การนิเทศติดตาม ผู้วิจัยใช้แบบ
สัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่รวบรวมได้ด้วยเทคนิคต่างๆ โดยยึด
หลักสามเส้า (Triangulation technique)

1.1 หลักสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation)
คือการเก็บข้อมูลจากหลายคนหลายเวลา จากคนเดิมและ
หลายสถานการณ์

1.2 หลักสามเส้าด้านผู้ศึกษา (Investigator
triangulation) เป็นการสะท้อนประเด็นการศึกษาจากกลุ่ม
ผู้ร่วมศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการพัฒนา
ทุกขั้นตอน

1.3 หลักสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological
triangulation) มีการใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูลหลาย
วิธีการ เช่นการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาบันทึกประชุม

2. ศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลที่รวบรวมมาแล้ว
หาความสัมพันธ์ของข้อมูลเหล่านั้นเพื่อกำหนดทิศทาง
(Trend) และสร้างข้อมูลอ้างอิงและที่มาของข้อมูล การ
วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์จากสูตร สถิติพื้นฐาน
และพรรณนาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือแล้ว
ได้นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และดำเนินการวิเคราะห์ โดยแยก
วิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์การดำเนินการพัฒนาด้านคุณภาพ

1.1 ในวงจรที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ตามกลยุทธ์
และกิจกรรมของกลยุทธ์ว่าได้ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย
หรือไม่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์การดำเนินการพัฒนาด้านปริมาณ

การวิเคราะห์ผลการพัฒนาด้านปริมาณเป็นการ
วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการพัฒนา โดยใช้แบบสอบถาม
2 ชุด

2.1 แบบสอบถามชุดที่ 1

2.1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของ
แบบสอบถามทุกฉบับ แล้วตรวจให้คะแนนแบบสอบถามที่
คัดเลือกได้ทั้งหมด

2.1.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำไปวิเคราะห์หาความถี่และหาค่าร้อยละ

2.1.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพการดำเนินการงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผู้วิจัยได้นำมาให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 100)

2.2 แบบสอบถามชุดที่ 2

2.2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ แล้วตรวจให้คะแนนแบบสอบถามที่คัดเลือกได้ทั้งหมด

2.2.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำไปวิเคราะห์หาความถี่และหาค่าร้อยละ

2.2.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผู้วิจัยได้นำมาให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 100)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนไม่เพียงพอ ขาดแคลน และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเข้าไปศึกษาค้นคว้า เช่น บริเวณสวนป่านานาพันธุ์ เป็นป่ารกร้าง ขาดสภาพที่ร่มรื่น ไม่มีป้ายบอกความรู้ ไม่เหมาะในการเข้าไปศึกษาหาความรู้ แหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ ห้องสมุดไม่เอื้อต่อการเข้าไปใช้ ไม่มีหนังสือใหม่ๆ ไม่ได้รับการดูแลทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจเข้าใช้บริการห้องคอมพิวเตอร์ โรงเรียนขาดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวนมาก โรงเรียนขาดทุนทรัพย์ ขาดทรัพยากรทุน คน และการทำงานเป็นทีม เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก บุคลากรมีน้อยไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา หลังจากที่ได้ทำการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยใช้กลยุทธ์ ประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งทุนภายนอกและการสร้างทีมงาน โดยใช้กิจกรรมย่อย การประชุม การมอบหมายงาน การนิเทศติดตาม

2. ผลการดำเนินงานในรอบปีที่ 1 โดยภาพรวมของการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัวคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ กระบวนการปฏิบัติและกลยุทธ์ต่างๆ ที่นำมาใช้ล้วนมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลส่งผลให้โรงเรียนบ้านหนองบัวคู มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีฐานความรู้ด้านวิชาการ คือ ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์มีสื่อ-อุปกรณ์เพียงพอต่อการให้บริการ และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ ครูสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ฐานความรู้ด้านส่งเสริมสนับสนุนวิชาการ คือ สวนป่านานาพันธุ์และสวนเกษตร มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ มีป้ายนิเทศให้

ความรู้ มีส่วนเกษตรที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เป็นที่คาดหวังได้ว่าผลสัมฤทธิ์นักเรียนจะดีขึ้นในโอกาสต่อไป

3. สรุปผลการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัว อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความสามารถดำเนินการตามแผนดำเนินการพัฒนาเกิดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 4 ฐาน คือ ฐานห้องสมุด ฐานห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ฐานสวนป่านานาพันธุ์ และฐานสวนเกษตรพอเพียง และมีบรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้น เป็นที่ชื่นชมของผู้มาเยี่ยมชม ครู นักเรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่า รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ จากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในครั้งนี้ ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 20 คน ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้กลยุทธ์ในการประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งทุนภายนอก และการสร้างทีมงาน จากผลการวิจัยในสรุปผลพบว่า การดำเนินการตามแผนและกลยุทธ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ส่งผลให้โรงเรียนบ้านหนองบัว มีแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการและแหล่งเรียนรู้สนับสนุนวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอ มีสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากสภาพจริงและมีแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีความ

พึงพอใจต่อการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด นักเรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดย นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน) ที่ให้ปรับระบบการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา เพื่อให้เด็กคิดวิเคราะห์เป็น ท่องจำเฉพาะเท่าที่จำเป็น โดยกำหนดกรอบแนวคิดปฏิบัติในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งจะเริ่มใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โดยหลักสูตรเน้นให้นักเรียนมีโอกาสเรียนนอกห้องเรียนได้อย่างสร้างสรรค์มากขึ้น เน้น 3 ส่วน คือ 1) ทุกโรงเรียนต้องหาแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนที่จะนำไปสู่การเรียนนอกห้องเรียน เช่น สวนครัว หน้าเสาธง หรือสถานที่สำคัญภายในโรงเรียน 2) แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนคือวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้นอกห้องเรียน และมีโอกาสสัมผัสกับความจริงมากขึ้น 3) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น เข้าค่าย ทักษะศึกษา ศิลปะ กีฬา ทุกโรงเรียนจะต้องออกแบบและมีข้อสรุปการพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ผลของการพัฒนา

การวิจัยการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัว อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ คือ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านสนับสนุนวิชาการหรือด้านธรรมชาติ คือ สวนป่านานาพันธุ์ สวนเกษตรพอเพียง โดยจัดทำเป็นฐานความรู้ แบ่งหน้าที่ทีมงานรับผิดชอบ ดำเนินงานเป็นทีม ตั้งแต่แสวงหาความร่วมมือจนกระทั่งการดำเนินการพัฒนาให้เกิดฐานความรู้ที่สมบูรณ์ มีฐานห้องสมุด ฐานห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ฐานสวนป่านานาพันธุ์ และฐานเกษตรพอเพียง การดำเนินการปัญหาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามกรอบการวิจัย โดยการจัดหา ปรับปรุง

สภาพแวดล้อม จัดบรรยากาศที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ เกิดแรงจูงใจในการเรียนได้อย่างเป็นระบบ ทำให้ครูนักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยมากขึ้น สภาพแวดล้อมได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ นักเรียนมีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีขึ้นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 (5) ได้บัญญัติไว้ว่า ให้สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จึงนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เติบโตตามศักยภาพ และมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนที่จะนำไปสู่การเรียนการสอนนอกห้องเรียน
2. ควรศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน
3. ควรแสวงหาเพื่อหาแนวทางในการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนที่ยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ เยี่ยมแสง ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจนเป็นวิทยานิพนธ์ที่เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, (2548). **ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คอลัมน์ การศึกษา. (2544). "ศึกษาธิการลุยใช้หลักสูตรใหม่ ปี 2553," **มติชน**. 16 ธันวาคม 2552 หน้า 22 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2548). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2548). **แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, (2549). **กรอบการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, (2549). **มาตรฐานการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.